

У европској савременој повести, нарочито након пада Берлинског зида новембра 1989. г., постоје мале и, пре свега, „неисторијске“ нација које покушавају да „доведе у ред“ своје националне повеснице тако што их улепшавају, хероизују, еуропеизују и нарочито настоје да како-тако докажу некакву повесну независност својих национа у односу на моћне суседе – како би тиме разбили традиционалну слику Европе и европске историјске науке о њима. Амерички повесничар мађарског порекла Ендрју Ц. Јанош [Andrew C. Janos] је експлицитно поделио централноевропске, источноевропске и балканске нације у повесном пресеку у две јасно изражене и међусобно супротстављене категорије, па чак и класе: на оне које чине политичко-економско-културни центар и на оне које живе на периферији око тог центра служећи му као нека врста сировинске базе у општем смислу речи. [\[1\]](#)

По питању државности данас признате европске нације и/или етничке групе се могу грубо поделити у следеће главне категоријалне групе, тј. на оне:

1. које никада у повести нису имале никакву своју сопствену државну независност (Власи, Роми, Лужички Срби...),
2. које су такву државну независност као међународно признату по први пут стекле тек након 1989. г. (Словенци, Словаци, Украјинци, Белоруси),
3. које су је имале у средњем веку и/или касније па су је обновили у 19-ом или почетком 20-ог века (Срби, Бугари, Грци, Пољаци, Литванци),
4. које су је први пут добиле почетком 20-ог века (Летонци, Естонци, Финци, Шиптари),
5. које су је имале мање-више у континуитету од почетка средњег века па до данас (Французи, Немци, Швеђани, Италијани...). [\[2\]](#)

Посебну групу, међутим, чине оне нације које су у средњем веку имале међународно признату какву-такву државно-политичку независност а након њеног *defacto* губитка утопиле се у суседне вишенационалне државне творевине, задржавајући формалну аутономију регионалног типа да би тек након много столећа биле поново признате као међународно независне политичке творевине, тј. државе. То су случајеви, нпр., са Чесима или Мађарима.

[3]

Међутим, у читавом европском случају односа нација-држава-политичка независност постоји један

par

excellence

случај – случај који у

de

facto

чињеничном смислу драстично одскаче од

de

iure

„препаковане“ националне повеснице за „домаћу упорабу“, а то је случај Хрватске и Хрвата. Ово драстично одскакање се у хрватском случају вероватно може објаснити, или бар схватити, као јак синдром инфериорности у поређењу са својим „повесним“ и јаким суседима Италијанима, Србима и Мађарима, а настао је услед сплета реалних повесних околности у којима су Хрвати и Хрватска вечито били они „други“ или „трећи“ у туђим државама а хтели су да буду „први“ и „своји на своме“ – онако како су то они схватили. Државност су изгубили далеке 1102. г., читавих 357 година пре Срба (1459. г.) а са њом и статус „повесне нације“

[4]

– који нису успели да обнове све до 1941–1945,

и т

у су државност добили у савезу са европским нацизмом,

на поклон од Хитлера и Мусолинија. За разлику од Хрвата, Срби, као њихови главни конкуренти на просторима Југоисточне Европе, своју државност и „историчност“ успели су да

de

facto

обнове читавих 137 година пре њих (1804. г.), и то путем тешке револуционарне борбе и дугог рата и ратова за национално ослобођење – што је коначно и читава Европа

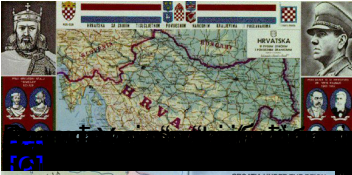
de

iure

признала 1878. г. [Castellan 1992, 227–323].

Хрватска „правашка“ историографија и Срби

Пише: Владислав Б. Сотировић
субота, 31 март 2012 07:06

<http://www.salon.hr/Default.aspx?id=1336&sect...>
...ate
...es